

Richtlijn psychiatrische diagnostiek

Tweede, herziene versie, 2015

*M.W. Hengeveld (voorzitter), A.T.F. Beekman, R.J. Beerthuis, L. Hoekstra,
H.J.C. van Marle, P. Naarding, T. van Oeffelt (richtlijnwerkgroep),
J.W. Hagemeyer en K. Venhorst (projectondersteuning)*

Initiatief: Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP)
Met ondersteuning van: Kennisinstituut van Medisch Specialisten
Financiering: de ontwikkeling van deze richtlijn is gefinancierd door de Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten (SKMS)

Tweede, herziene druk, 2015 (herziening van Richtlijn psychiatrisch onderzoek bij volwassenen: Sno e.a., 2004, zie hoofdstuk 1)

© 2015 Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
E-mail: info@nvvp.net
Omslagontwerp: Cees Brake bno, Enschede

Uitgegeven door De Tijdstroom uitgeverij BV, Postbus 775, 3500 AT Utrecht.
Internet: www.tijdstroom.nl
E-mail: info@tijdstroom.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Waar dit mogelijk was is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontlenen aan in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen, zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Toestemming voor gebruik van tekst(gedeelten) kunt u schriftelijk en uitsluitend bij de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie aanvragen.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Deze richtlijn is geen standaard die in alle omstandigheden van toepassing verklaard kan worden. Standaarden zijn dwingend en men dient er in principe niet van af te wijken. Van richtlijnen mag in individuele gevallen, mits beredeneerd, afgeweken worden. Ze zijn bedoeld om rationeel klinisch handelen te ondersteunen.

Deze richtlijn is ook beschikbaar via www.richtlijndatabase.nl.

ISBN 978 90 5898 285 8
NUR 875

Inhoud

Samenstelling van de werkgroep – 8

Overzicht van uitgangsvragen en aanbevelingen – 11

Hoofdstuk 1 Algemene inleiding – 23

- 1 Aanleiding voor de herziening – 23
- 3 Doel – 24
- 4 Afbakening – 25
- 5 Beoogde gebruikers – 25
- Literatuur – 26

Hoofdstuk 2 Methodiek richtlijnontwikkeling – 27

- 1 Eisen WOK en AGREE II – 27
- 2 Werkgroep – 27
- 3 Belangenverklaringen – 27
- 4 Knelpuntenanalyse en uitgangsvragen – 27
- 5 Patiëntenparticipatie – 28
- 6 Zoeken naar wetenschappelijke literatuur – 28
- 7 Overwegingen – 29
- 8 Formuleren van aanbevelingen – 29
- 9 Indicatorontwikkeling – 29
- 10 Kennislacunes – 29
- 11 Commentaar- en autorisatiefase – 30
- 12 Implementatie – 30
- 13 De juridische consequenties van richtlijnen – 30
- 14 Herziening – 31
- Literatuur – 31

Hoofdstuk 3 Psychiatrische diagnostiek – 33

- 1 Inleiding – 33
- 2 Methode literatuuranalyse – 33
- 3 Overwegingen – 34
- 4 Aanbevelingen – 40
- 5 Kennishiaat – 41
- Literatuur – 41

Hoofdstuk 4 Specifieke behandelcontexten en doelgroepen – 43

- 1 Inleiding – 43
 - 2 Methode literatuuranalyse – 43
 - 3 Overwegingen – 44
 - 4 Aanbevelingen – 54
 - 5 Kennishiaat – 55
- Literatuur – 56

Hoofdstuk 5 Somatische diagnostiek – 59

- 1 Inleiding – 59
 - 2 Methode literatuuranalyse – 59
 - 3 Overwegingen – 59
 - 4 Aanbevelingen – 65
 - 5 Kennishiaat – 66
- Literatuur – 67

Hoofdstuk 6 Persoonlijkeheidsdiagnostiek – 69

- 1 Inleiding – 69
 - 2 Methode literatuuranalyse – 69
 - 3 Overwegingen – 69
 - 4 Aanbevelingen – 71
 - 5 Kennishiaat – 71
- Literatuur – 72

Hoofdstuk 7 Vragenlijsten – 73

- 1 Inleiding – 73
 - 2 Methode literatuuranalyse – 73
 - 3 Overwegingen – 73
 - 4 Aanbevelingen – 75
 - 5 Kennishiaat – 75
- Literatuur – 76

Hoofdstuk 8 Aanvullend neurobiologisch onderzoek – 77

- 1 Inleiding – 77
 - 2 Methode literatuuranalyse – 77
 - 3 Overwegingen – 78
 - 4 Aanbevelingen – 80
 - 5 Kennishiaat – 80
- Literatuur – 80

Hoofdstuk 9 Verslaglegging – 81

- 1 Inleiding – 81
 - 2 Methode literatuuranalyse – 81
 - 3 Overwegingen – 81
 - 4 Aanbevelingen – 84
 - 5 Kennishiaat – 85
- Literatuur – 86

Hoofdstuk 10 Formuleren van de psychiatrische diagnose – 87

- 1 Inleiding – 87
 - 2 Methode literatuuranalyse – 87
 - 3 Overwegingen – 87
 - 4 Aanbevelingen – 90
 - 5 Kennishiaat – 90
- Literatuur – 90

Hoofdstuk 11 Omgang met de patiënt – 91

- 1 Inleiding – 91
 - 2 Methode literatuuranalyse – 91
 - 3 Overwegingen – 91
 - 4 Aanbevelingen – 94
 - 5 Kennishiaat – 94
- Literatuur – 94

Hoofdstuk 12 Benodigde competenties – 95

- 1 Inleiding – 95
 - 2 Methode literatuuranalyse – 95
 - 3 Overwegingen – 96
 - 4 Aanbevelingen – 97
 - 5 Kennishiaat – 99
- Literatuur – 99

Hoofdstuk 13 Benodigde tijd – 101

- 1 Inleiding – 101
 - 2 Methode literatuuranalyse – 101
 - 3 Overwegingen – 101
 - 4 Aanbevelingen – 102
 - 5 Kennishiaat – 103
- Literatuur – 103

Hoofdstuk 14 Het wettelijke kader – 105

- 1 Inleiding – 105
- 2 Methode literatuuranalyse – 105
- 3 Overwegingen – 106
- 4 Aanbevelingen – 107
- 5 Kennishiaat – 108
- Literatuur – 108

Hoofdstuk 15 Kwaliteitsindicatoren – 109

- 1 Inleiding – 109
- 2 Indicatoren – 109

Bijlage 1 Afkortingen – 117

Bijlage 2 Belangenverklaringen – 119

Bijlage 3 Verslag invitational conference over de richtlijn, juli 2013 – 123

Bijlage 4 Verslag focusgroepbijeenkomst over de richtlijn, juni 2013 – 127

Bijlage 5 Zoekstrategie oriënterende search – 131

Bijlage 6 Voorbeeldverslagen status-mentalisonderzoek – 133

- 1 Context: separeer; spoed; eerste beoordeling – 133
- 2 Context: huisbezoek; spoed; eerste beoordeling – 134
- 3 Context: consultatief; spoed; eerste beoordeling; doelgroep: oudere patiënt – 135
- 4 Context: consultatief; doelgroep: oudere patiënt – 135
- 5 Context: poliklinisch; electief; eerste onderzoek – 136
- 6 Context: klinisch; electief; eerste beoordeling – 139
- 7 Context: klinisch; spoed; doelgroep: oudere patiënt – 142
- 8 Context: rapportage – 143

Bijlage 7 Voorbeeld psychiatrische diagnose bij poliklinische patiënt – 149

Samenstelling van de werkgroep

Werkgroep

- Prof.dr. M.W. Hengeveld (voorzitter), zelfstandig gevestigd psychiater, Leiden.
- Prof.dr. A.T.F. Beekman, hoogleraar Psychiatrie VUmc, raad van bestuur GGZ inGeest en voorzitter Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), Utrecht.
- R.J. Beerthuis, psychiater en opleider psychiatrie, GGZ inGeest, Amsterdam.
- L. Hoekstra, kinder- en jeugdpsychiater, Karakter (centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie met locaties in Gelderland en Overijssel), locatie Nijmegen.
- Prof.dr. H.J.C. van Marle, hoogleraar forensische psychiatrie, Erasmus MC en Erasmus School of Law, Rotterdam.
- Dr. P. Naarding, psychiater en opleider psychiatrie, GGNet, Apeldoorn.
- T. van Oeffelt, arts in opleiding tot psychiater, Reinier van Arkel Groep, Den Bosch.

Ondersteuning

- J.W. Hagemeijer, senior adviseur, Kennisinstituut van Medisch Specialisten, Utrecht.
- K. Venhorst, junior adviseur, Kennisinstituut van Medisch Specialisten, Utrecht.